

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Εισαγωγή στη Βυζαντινή Φιλολογία

Ενότητα 5: Βυζαντινή Αγιολογία: είδη και
χαρακτηριστικά. Ιωάννης Μόσχος: Βίος και Έργο.

Κιαπίδου Ειρήνη-Σοφία

Τμήμα Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοποί ενότητας

Οι φοιτητές θα έρθουν σε επαφή με τη βυζαντινή Αγιολογία και θα γνωρίσουν εκ του σύνεγγυς ένα αγιολογικό κείμενο του Μόσχου.

Περιεχόμενα ενότητας

- Αγιολογία: είδη και χαρακτηριστικά
- Ιωάννης Μόσχος: Βίος & Έργο

Βυζαντινή Αγιολογία

Είδη και Χαρακτηριστικά

Γενικά στοιχεία

- Πρόκειται για κείμενα με κεντρικό θέμα τους αγίους και τη λατρεία τους.
- *Γιατί μελετούμε τα αγιολογικά κείμενα στον κλάδο της φιλολογικής επιστήμης;*

Οι συγγραφείς τους ήταν συνήθως μορφωμένοι και η παιδεία τους, που ήταν κατά βάση ρητορική, εισχωρούσε στα κείμενα που έγραφαν για τους Αγίους.

Γενικά στοιχεία

- Σχηματικά μπορούμε να διακρίνουμε τρία γλωσσικά επίπεδα:
  - α) τη δημώδη κοινή ελληνιστική
  - β) την αρχαίζουσα
  - γ) μεταφράσεις από τη δημώδη στη λόγια γλώσσα.
- Τα αγιολογικά κείμενα της βυζαντινής περιόδου είναι γραμμένα σε αρμενικά, ελληνικά, κοπτικά, κ.ά.

Γενικά στοιχεία

- Αποτελούν σημαντικές πηγές για την Ιστορία, διότι, εκτός από γεγονότα, πληροφορούν για θέματα λιγότερο γνωστά, π.χ. ιατρικής, εκπαίδευσης, κτλ.
- Είναι σημαντικά κείμενα, όσα γράφτηκαν για τοπικούς Αγίους.
- Ήταν προσφιλέστατα αναγνώσματα, γεγονός που αποδεικνύεται από την πληθώρα χειρογράφων, στα οποία παραδίδονται.

Ιστορική αναδρομή

- Κατά τη πρωτοβυζαντινή περίοδο διαμορφώνονται τα βασικά είδη των αγιογραφικών κειμένων: **μαρτύρια, βίοι, ψυχωφελή διηγήματα και εγκώμια.**
- Στη μέση βυζαντινή περίοδο συντάσσονται κυρίως **βίοι αξιωματούχων, εκκλησιαστικών και κοσμικών και βίοι ιδρυτών μοναστηριών.**
- Τον 9ο και 10ο αιώνα επικρατεί η τάση να ξαναγράφονται **παλαιά κείμενα (ή νέα κείμενα) σε λόγια γλώσσα.**
- Μετά τον 11ο αιώνα η αγιογραφία φθίνει.
- **Δημώδη αγιολογικά κείμενα** θα αναβιώσουν, κυρίως, κατά τους μεταβυζαντινούς χρόνους.

Διάκριση αγιολογικών κειμένων

(με βάση το παλαιότερο)

- Μαρτύριον
  - Πρακτικά Δικών
  - Διηγήσεις Μαρτυρίου
- Αποφθέγματα – Ψυχωφελείς διηγήσεις
- Βίοι
  - Σάλοι αγίων
  - Στυλίτες
  - Γυναίκες μεταμφιεσμένες σε άνδρες

Διάκριση αγιολογικών κειμένων

- Συναξάρια
  - Μηνολόγια: συγκεντρώνονται ημερολογιακά τα συναξάρια
  - Έμμετρα Συναξάρια
- Εγκώμια: το ρητορικότερο είδος των αγιολογικών κειμένων. Αποτελούν τμήμα της Βυζαντινής Ρητορικής που καλείται **Ομιλιτική**.
- Θαύματα
- Αγιογραφικά μυθιστορήματα: το λογοτεχνικότερο είδος των αγιολογικών κειμένων.

Βίος & Έργο

Ιωάννης Μόσχος (540/550-619 ή 634)

Βίος

- Γεννήθηκε στην Κιλικία ανάμεσα στο 540 και το 550, ασκήθηκε στα μοναστήρια της Παλαιστίνης και πέθανε πιθανότατα στην Κωνσταντινούπολη το 634.
- Είναι γνωστός και με την επωνυμία «Ευκρατάς».

Έργο

- Λίγο πριν από το θάνατό του εμπιστεύτηκε στον Σωφρόνιο την ανολοκλήρωτη μορφή του έργου του που έφερε τον τίτλο *Λειμών ή Λειμωνάριον*.
- Πρόκειται για ένα αγιολογικό κείμενο, μία συλλογή ιστοριών ανεκδοτολογικού και ψυχωφελούς χαρακτήρα από τη ζωή των μοναχών και των ασκητών.
- Στη μορφή που το κείμενο σώζεται σήμερα περιλαμβάνει 219 διηγήσεις, άνισες σε έκταση και αξία.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αναφοράς

Το υλικό της παρουσίασης προέρχεται από τα εγχειρίδια της Βιβλιογραφίας που σας έχει προταθεί, καθώς και από σημειώσεις της διδάσκουσας.

